

DRAGOMIR P. BRKIĆ

Djetinjstvo i ranu mladost proveo je kao deveto od jedanaestoro djece u porodici sitnog službenika gdje su mu od svega što djetinjstvu pripada, bile sigurne samo dječje bolesti. Rođen 14.03.1913. godine u Čapljju, osnovnu školu završio je u Sanskom Mostu kao djak-pješak, a nižu gimnaziju u Prijedoru u surovim uslovima djaka-putnika, vozeći se četiri godine iz dana u dan "djačkim vagonom" u stvari furgonom prikopčanim za teretni uskotračni voz bez grijanja, osvijetljenja i najnužnijeg komfora. Od kuće je odlazio u 5 sati ujutro, a vraćao se u 5 popodne. Sve je to izdržao i onako bolešljiv bio je primjeren učenik. Čitao je mnogo više od ostalih, ali do knjiga se teško dolazilo. Stoga se svakodnevno odricao dinara što bi ga od kuće ponio da kupi kruha za ručak, da bi na kraju mjeseca mogao kupiti koju knjigu. Tako, malo po malo, oformio je čitavu malu biblioteku koja je dobro došla i drugima. Isticao se u pismenim sastavima, a svako predavanje mogao je odmah u cijelosti ponoviti. Volio je izlete i bio jedan od osnivača prvog Stega izviđnika (skauta) u Sanskom Mostu.

Iz ljubavi prema učiteljskom pozivu završio je Učiteljsku školu u Banjoj Luci. U generaciji koja je dala niz poznatih književnika, naučnika, umjetnika, (Branko Ćopić, Miloš Bajić, dr. Ljubo Krneta i dr.), Dragomir se kao rijetko koji isticao oštromnošću, bistrinom, snagom duha, logičkim zaključivanjem. Ako se raspravljalo o stručnim pitanjima, zastupao je naučnost, dosljednost i tu je bio beskompromisan, a kada je bila riječ o odnosima u školi, bio je do kraja pravičan i principijelan. Već tada je imao čvrste stavove i gledanja na društvene tokove sa pozicija dijalektičkog materijalizma.

Bio je veoma aktivan u radu djačke literarne družine, gdje je ispoljavao napredna shvatanja, zbog čega je dolazio u sukob sa jednim dijelom profesora. Pisao je pjesme pune nježnosti i sjete, koje su objavljivane u Vencu i još nekim časopisima.

Sudjelovao je i u kulturnom i političkom životu grada, obavezno posjećivao pozorišne predstave, koncerte, izložbe, a naročito predavanja koja je organizirao Klub akademičara (KAB) uzimajući učešća u diskusijama.

Mnogo je volio muziku, rado pjevao i svirao u violinu. Nije prošao dan, a da ispod njegovog gudačala ne odjekne bar neka melodija omiljenih Mokranjčevih rukoveti.

Iako plahe naravi i britke riječi, imao je široko ljudsko srce ispunjeno dobrotom i druželjubljem. U skromnom stančiću njegovih roditelja kad god je zatrebalo, nalazio je mjesta i za svoje drugove, Miloša Bajića, Gojka Siljegovića, Dragomira Malića. Ništa manje ljubavi nije pokazivao ni za djecu, naročito za svoje učenike, za koje je imao puno razumijevanja i strpljenja.

Po završetku učiteljske škole 1935. godine, punu godinu čekao je na prvu službu, jer nije bio u volji tadašnjoj Banskoj upravi. Ali već sa prvim postavljenjem počela je i njegova odiseja po zabačenim selima. Za četiri godine, četiri premještaja: Gornja Zelinja, Gornja Tramošnjica, Kadinjani, Smoljana. Svugdje se isticao školskim i vanškolskim radom, naročito na organizovanju i vodjenju tečajeva za narodno prosvjeđivanje, ali naklonost prosvjetnih vlasti nije mogao zadobiti. Medjutim, zapazile su ga neke društvene organizacije, pa je 1940. god. jedini od učitelja Vrbaske banovine bio upućen na kurs koji se, za tridesetak učesnika, najviše učitelja, profesora i ljekara iz svih krajeva Jugoslavije, održavao na Kolarčevom narodnom univerzitetu u Beogradu. Njega je delegirala Srpska čitaonica u B. Luci na prijedlog predsjednika Dušana Kecmanovića, koji je tada bio ~~SENATOR~~ opozicije. Dragomir je i na kursu skrenuo pažnju učesnika, predavača i organizatora svojim prelim, temeljitim diskusijama, a naročito kada je usvojen njegov prijedlog, podržan od još nekih drugova, da se krajem kursa pozovu novinari i održi konferencija za štampu. Na toj konferenciji Dragomir je govorio ubjedljivo i argumentovano punih 40 minuta o socijalnim problemima sela i položaju prosvjetnih radnika. Njegov govor prenijela je dnevna štampa.

Kao aktivista društva Zmijanje i ~~SRPSKE ČITAONICE~~ ~~organka Seljačkog ko-~~la biran je i u njihove odbore.

Bio je delegat na kongresu učitelja Jugoslavije održanom 1939. godine u velikoj sali današnjeg Doma kulture u B. Luci.

Svugdje gdje je djelovao, ostavio je utisak vrsnog i naprednog prosvjetnog radnika, a njegova druželjublje najbolje su poznavali njegovi intimni drugovi Esad Midžić, Zijo Dizdarević i još neki, koji su ga u selima posjećivali i ostajali kod njega po nekoliko dana. Nažalost, ni u jednom mjestu nije se zadržao dovoljno dugo, da bi od organizovanih drugova bio prihvaćen.

Pred sam rat premješten je u Smoljanu, gdje se njegov kratak i naporan, ali sadržajan i častan život završava, jer ga je neko potkazao ustašama, koje su ga odvele u Bos. Petrovac i o2.08.1941. god. strijeljale. Iza njega ostala je supruga, takodje učiteljica i njihov posmrtno rođeni sin.

Dragomir Borković

Medjutim, lik Dragomira Brkića kao čovjeka i prosvjetnog i društvenog radnika najbolje ilustruje kazivanje Branka Suručića, direktora Muzeja Bos. krajine u penziji, koji ga se vrlo dobro sjeća iz perioda njegovog učiteljevanja u Kadinjanima:

"Dragomira Brkića, tada učitelja Osnovne škole u Kadinjanima kod Banje Luke, potpuno sam upoznao tokom avgusta 1940. godine, prilikom zajedničkog učešća na kursu prosvjetnih, zdravstvenih i kulturnih radnika iz svih krajeva Jugoslavije, koji je održan na Kolarčevom narodnom univerzitetu u Beogradu. Te me koje su obuhvaćene tokom predavanja, diskusija i konferencije, najviše su se odnosile na prosvjećivanje sela, a predavači su bili poznati stručnjaci i društveni radnici: dr. Aleksandar Djaja, dr. Branislav Krstić, prof. dr. Radmilo Vučić, prof. dr. Andra Žeželj, prof. dr. Vaso Čubriločića, prof. dr. Ivan Djaja, te prof. dr. Slobodan Jovanović i još neki. Kurs su organizovali Ministarstvo prosvjete i Ministarstvo poljoprivrede.

Dragomir je došao na kurs kao istaknuti aktivista društva Zmijanje iz B. Luke, a ja sam tada kao omladinac bio sekretar ogranka Seljačkog kola u Laktašima i Riječanima, nedaleko od Kadinjana gdje je Dragomir tada radio. Obadvojica smo na ovaj kurs bili delegirani od strane Srpske čitaonice, koja je imala prostorije u zgradi Pozorišta. Pozive nam je uručio ~~prof. dr.~~ Dušan Kecmanović, tada predsjednik Odbora Seljakčkog kola za Vrbasku banovinu, i ~~narodni poslanik~~ ^{SENATOR} na listi Udružene opozicije.

U Beogradu smjestili su nas u Dom prosvjetnih radnika, u ono vrijeme u Učiteljski dom. Od tada se od Dragomira nisam rastajao jer sam u njemu našao odanog druga, vedrog i ugodnog sagovornika, dosljednog borca za pravednu stvar, odlučne riječi i čvrstog karaktera. U slobodnom vremenu redovno smo razgovarali o raznim društvenim pitanjima, pri čemu je on ispoljavao napredna shvatanja. Iako nismo direktno ulazili u politiku, njegovi zdravi pogledi i napredni stavovi izbijali su iz svakog razgovora, svakog susreta sa njim. Imao sam priliku i da ga slušam i u čestim polemikama sa drugim učesnicim kursa, najčešće sa njegovim kolegama i od svih je odskakao dosljednošću u svojim pogledima i dokumentovanošću svojih shvatanja. Isto tako, kada smo preselili u Činovničku zadrugu, tada u Dečanskoj, danas u M. Pijade ulici, Dragomir je pokazivao veliku aktivnost u raspravama o raznim društvenim i kulturnim pitanjima, ukazivao na uzroke i predlagao mjere za otklanjanje teškoća u borbi za napredjenje sela. U tim situacijama pokazivao je veliku borbe-

nost i upornost, kao i u diskusijama organizovanim povodom poje-
dinih predavanja. Uz podršku nekolicine aktivnijih učesnika, na-
metnuo je rukovodstvu kursa ideju da se održi konferencija za
štampanje gdje bi se izložili problemi koji su na kursu tretirani,
a koji bi putem sredstava javnog informisanja dobili potreban
publicitet i skrenuli pažnju šire javnosti. Prijedlog je prih-
vaćen i pred kraj kursa u sali Kolarčevog univerziteta zakazana
je velika konferencija na koju je došlo ~~mnogo~~ novinara, ~~koji su~~
~~predstavljali~~ Nikolića, predstavnika Politike. Sama konfe-
rencija je potpuno uspjela jer je bila vrlo sadržajna i trajala
je nekoliko sati. Nastupilo je više učesnika ukazujući na razne
probleme iz oblasti života i rada prosvjetnih radnika i o teško-
ćama kulturno prosvjetnog rada u selima. Između svih kao cen-
tralna ličnost nastupio je Dragomir čiji je govor bio najzapa-
ženiji jer je bio vrlo upečatljiv i obilovao argumentima, a tra-
jao je oko 40 minuta. Od tada su ga ostali učesnici počeli oslo-
vljavati sa "druže", dok su se međusobno i dalje nazivali kole-
gama, jer je tokom izlaganja pobrao mnoge aplauze, a govor mu je
u velikim izvodima prenesen u štampi. Među nama je svakodnev-
no, sve do rastanka, bio stalna tema razgovora.

~~Kroz čitavo vrijeme zajedničkog života u Domu~~ Poznat
je bio i kao ranoranilac, jer je kroz čitavo vrijeme zajedničkog
boravka u Doma, svako jutro prvi ustajao i pjesmom budio ostale
učesnike, dok bi u kasne sate, pred samo spavanje, zajecala nje-
gova nerazdvojna violina tihim zvucima iz bogate Mokranjčeve riz-
nice. Uz to, uvijek je bio raspoložen za šalu, prepun vedrog du-
ha i vrcavih dosjetki, ali u ozbiljnim raspravama vrlo žučan, ri-
ječnika britkog kao sablja.

Pred kraj kursa su nas razdvojili, ali sam se sa njim
i dalje sastajao, naročito na ekskurzijama koje su se organizo-
vale svake nedjelje. Tako smo obišli Smederevo, Šabac, Štitar,
Avalu, Oplenac, Arandjelovac, Topalu, sve u cilju upoznavanja
istorijskih i kulturnih znamenitosti, kao i gazdinstava napred-
nih poljoprivrednika. Svakom prilikom vršena su fotografisanja,
od čega sam neke snimke uspio sačuvati i ustupiti Arhivu Bos.
krajine u B. Luci.

Nakon povratka iz Beograda posjetio sam iste jeseni
druga Dragomira u Kadinjanima, ali to je ujedno bilo i naše pos-
lednje viđenje, jer je on ubrzo bio premješten, a ja upućen na
otsluženje vojnog roka, gdje me i rat zatekao. "